

K-5 O'quvchilarning axloq kodeksi va qoidabuzarlik darajalari bo'yicha yo'riqnoma

1-daraja harakatlari zo'ravonlikni ichiga olmaydi. 1-daraja harakatlari boshqalarning salomatligi, xavfsizligi yoki mol-mulkiga zarar keltirmaydi. Ijobiy sinf va maktab darajasidagi aralashuv va ko'makdan 1-daraja harakatlarini tuzatishda foydalaniladi. O'quvchilar 1-daraja harakatlar uchun basharti tegishli aralashuv va ko'makdan keyin bu ishlarni davom ettirmasa, ma'muriyatga olib kirilmaydi. Bunday holatlarda, ma'muriyatga yuborish o'quvchiga nisbatan qo'llash mumkin bo'lgan eng maqbul aralashuvni aniqlashga yordam beradi.

101.A. Maktabga kechikish: Maktabga yozma, qonuniy uzrli sababsiz belgilangan vaqtdan keyin kelish.

101.B. Darsga kechikish: Darsga yozma, qonuniy uzrli sababsiz belgilangan vaqtdan keyin kelish.

102. Darsga kelmaslik yoki darsni o'tkazib yuborish: Darsga yoki maktabga uzrsiz sababga ko'ra kelmaslik.

103. Noo'rin shaxsiy buyumlar: O'qishdan chalg'itadigan, shaxsning mulkiga zarar keltiradigan yoki boshqa shaklda ta'lim olish jarayoniga xalaqit beradigan buyumlarni olib yurish va/yoki foydalanish. Noo'rin shaxsiy buyumlarga quyidagilar bilan cheklanmagan holda elektron qurilmalar, ruxsat etilmagan taomlar, maktab hamshirasi tomonidan 229-qoida – Dorilardan foydalanish hamda 229.1-qoida – Tez yordam dorilariga ega bo'lish/foydalanish talablariga asosan ro'yxatdan o'tkazilmagan dorilar kiradi.

104. Tegajog'lik, jig'iga tegish yoki to'polon qilish: Ta'lim olishdan boshqa maqsadda qilingan va ta'lim olish yoki maktab muhiti xavfsizligiga ta'sir etuvchi boshqa o'quvchi bilan jismoniy yoki og'zaki aloqa qilish.

105. Noo'rin til yoki ishoralar: So'zlar va harakatlar, jumladan haqoratlaydigan va axloqsiz tildan foydalanish orqali bitta shaxs yoki bir guruh shaxslarni kamsitadigan, haqoratlaydigan yoki tahqirlaydigan yozma yoki og'zaki izohlar yoki ishoralar.

106. E'lon qilingan avtobusda yurish qoidalariga amal qilmaslik: Avtobus yoki maktab uchun e'lon qilingan yoki yozma qoidalarning buzilishi; misollar: belgilanmagan o'rindiqda o'tirish, xodimlar talablarini bajarmaslik yoki avtobusga noto'g'ri bekatda atayin yoki qasddan chiqish yoki tushib qolish.

107. E'lon qilingan maktab qoidalariga amal qilmaslik: Maxsus e'lon qilingan yoki yozma maktab yoki sinf qoidalarini buzish: Misollarga cheklanmagan holda quyidagilar kiradi: takroran saqich chaynash, takroran darsda gaplashish, yugurish, narsalar uloqtirish va dres kod talablarining buzilishi.

111. Elektron yoki telekommunikatsion qurilmalarga egalik qilish. O'quvchilar elektron qurilmalarga faqat Kengash va maktab qoidalari ruxsatiga ko'ra egalik qilishlari mumkin.

Maktabdagi intizom qo'mitalari bunday cheklovlarni Kengashning 216-qoidasi – Elektron qurilmalarga mos ravishda o'rnatishi mumkin. Elektron qurilmalar cheklovlariga oid maxsus ma'lumotlar haqida o'quvchilarga va ota-onalarga/vasiylarga bunday cheklovlar kiritilishidan oldin xabar beriladi. Elektron qurilmalar cheklovi quyidagi holatlarda qo'llanilmaydi: o'quvchi yaqin oila a'zosining salomatlik holati tufayli shunday qurilmaga ehtiyoji bo'lsa. Elektron qurilmalar cheklovlarini buzgan o'quvchilarga intizomiy jazo qo'llanilishi va qurilmasi konfiskatsiya qilinishi mumkin.

114. Kompyuterlar/kompyuter tarmoqlari/elektron qurilmalardan noo'rin foydalanish:

O'quvchi Maktab okrugining tarmoqdan foydalanish va xavfsizlik siyosatini, har qanday maktabda kompyuterdan yoki mobil hisoblash qurilmasidan foydalanish yo'riqnomalarini buzuvchi, jumladan boshqalarning salomatligi, xavfsizligi yoki mol-mulkiga tahdid uyg'otmasligi mumkin bo'lgan harakatlarni amalga oshirmasligi lozim:

- A. Kompyuterlar, kompyuter tarmoqlari yoki elektron qurilmalardan bunday harakat ruxsat etilmagan paytda foydalanish
- B. Maktab okrugi qurilmalariga ruxsat etilmagan o'yinlar, dasturlar, fayllar yoki boshqa elektron media fayllarni qasddan yuklash
- C. Maktab tizimlarida boshqa shaxsning nomidan, anonim nomi yoki taxalluslarini o'zlashtirish
- D. Maktab okrugining tarmoqlardan foydalanish va xavfsizlik siyosatini buzuvchi kontenga yoki maqsadga ega bo'lgan boshqa tarmoqlarga havolalar yaratish
- E. Xavfsizlikka ochiqdan-ochiq xatar tug'dirmaydigan haqoratli va gij-gijlaydigan harakatlar Kompyuterga oid qoidabuzarliklar uchun intizomiy jazo qo'llashdan oldin tegishli virtual etiket qoidalari o'rgatiladi va kuchaytiriladi.

1-daraja – Yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi aralashuv

(Chetlatishga oid intizomiy choralarga muqobil variantlar)

Quyidagi ro'yxat ehtimoliy variantlar menyusi sifatida taqdim etilgan va ketma-ket foydalanishni nazarda tutmaydi. Aralashuvlar barchaga mos keladigan bitta yondashuv bilan emas, balki individual amalga oshirilishi kerak.

- Qayta tiklovchi amaliyotlardan foydalanish (ya'ni emotsional bayonotlar, qayta tiklovchi savollar, doiralar, kichik eksrompt anjumanlar va h.k.)
- Ko'pbosqichli ko'mak tizimiga (MTSS) yo'naltirish jarayoni
- O'quvchi/o'qituvchi anjumani
- Ota-ona yoki vasiy/o'qituvchi anjumani
- O'quvchi/ma'mur anjumani
- Maslahatchilar/yo'naltirish anjumanini o'tkazish orqali aralashuv
- Yozma aks ettirish vazifasi
- O'quvchining alohida rejalashtirish vositalarini ishlab chiqish, ko'rib chiqish yoki o'zgartirish (masalan, Axloqni qo'llabquvvatlash rejasi)
- Jadval yoki darsga o'zgartirish kiritish (ota-ona/vasiyni ogohlantirgan holda)
- Alohida/guruh ichida maslahatlashuv
- Oldini olish (masalan, jahlni boshqarish, agressiyani almashtirish, tashkiliy ko'nikmalar kabi ijtimoiy emotsional ko'nikmalarni o'rgatish guruhlari) va/yoki aralashuv (masalan, xulqiy salomatlik maslahatlashuvi) xizmatlari uchun O'quvchilarga yordam dasturiga (SAP) yo'naltirish
- Maktab davomatini yaxshilash anjumani/rejasi
- O'quvchining axloq rejasi
- O'rgatish dasturiga yo'llash
- Maktab okrugi tasdiqlagan hamjamiyat tashkilotiga (CBO) yo'naltirish
- Hamjamiyatga xizmat qilish (ota-ona/vasiy ruxsati bilan)
- Maktabdagi ziddiyatlarni hal etish dasturlariga (masalan, tengqurlar vositachiligi) yo'naltirish
- Chetlatishga oid intizomiy choralarning (chetlatuvchi intizomiy choralarga axloq tuzatish, maktabda chetlatish, maktabdan tashqarida chetlatish kiradi) boshqa tegishli muqobil variantlari

2-daraja harakatlari jiddiyroq tabiatga ega va boshqa insonlarning salomatligi, xavfsizligi yoki mol-mulkiga tahdid uyg'otishi mumkin. 2-darajali harakat sodir bo'lganda bu haqda maktab ma'muriga xabar beriladi. O'quvchilar 2-darajali harakatlar uchun chetlatilishlari mumkin, *nozo'ravon* (K-2) deb belgilangan harakatlar mustasno. **Kursiv bilan yozilgan harakatlar uchun Maktab kodeksining 1303-A(b) bo'limi va 22 Pa. kodeksining 10.22-bo'limiga asosan yo'llash va maslahatlashish.**

* **202. Maktab mol-mulkiga zarar yetkazish, buzish yoki vandalizm (*Zo'ravon harakat*):** Maktab mulkiga zarar yetkazish yoki zarar yetkazishga urinish

* **203. Xususiy mol-mulkka zarar yetkazish, buzish yoki vandalizm (*Zo'ravon harakat*):** Xususiy mulkka sezilarli zarar yetkazish yoki zarar yetkazishga urinish.

209. Dars soatlarida o'quvchilarning ruxsat etilmagan joyda bo'lishlari (*Nozo'ravon harakat*)

209.A. Maktab hududida: O'quvchi maktab hududining ruxsat etilmagan biror qismida bo'lmasligi yoki biron maktab xodimi tomonidan ketish buyrug'i berilgandan yoki so'ralgandan keyin qolmasligi kerak.

209.B. Xususiy yoki davlat mulkida: O'quvchi belgilangan maktab soatlarida maktab mulki yonidagi xususiy yoki davlat mulkining biror qismida bo'lmasligi kerak. Dars soatlarida o'quvchilar uzrli sabablari bo'lmagan taqdirda maktab hududida bo'lishlari lozim.

210. Chekish, veyping va tamaki iste'moli (*Nozo'ravon harakat*): Maktab binolarida, maktab avtobuslarida yoki maktab egalik qiladigan, ijaraga olgan yoki uning nazoratidagi har qanday joyda chekish, tamaki iste'mol qilish yoki elektron chekish vositalaridan foydalanish yoki egalik qilish.

212. Akademik vijdotsizlik (*Nozo'ravon harakat*): Akademik vijdotsizlikka quyidagilar bilan cheklanmagan holda har qanday ko'rinishdagi aldov, plagiat, test shakllariga imtihondan oldin egalik qilish, boshqalarning ishini o'z ishidek qilib ko'rsatish hamda imtihonlar, loyihalar va vazifalar paytida ruxsat etilmagan yordamdan foydalanish kiradi.

213. Xarasment (*Zo'ravon harakat*): Irq, teri rangi, yosh, e'tiqod, din, jins, gender (jumladan, jinsiy mansublik), jinsiy orientatsiya, kelib chiqish, millat, oilaviy holat, homiladorlik yoki nogironlik asosidagi diskriminatsiya shakli bo'lib, unga xush ko'maslik yoki zarar yetkazuvchi, kamsituvchi, shaxsning maktab yoki maktabga aloqador ko'rsatkichlariga aralashish kiradi va bu harakatlar yetarlicha og'ir, doimiy yoki keng yoyilgan bo'lishi hamda shikoyat qilayotgan shaxsning nazdida bu qo'rqituvchi, tahdid soluvchi yoki kamsituvchi ta'lim muhitini yaratishi mumkin.

Xarasmentning alohida qoidabuzarlik turlari quyida tasvirlangan:

213.A. Jinsiy xarasment: Jinsiy jihatga asoslangan harakatlar bo'lib, u ham xush ko'rmaslik hamda xolis shaxs tomonidan Maktab okrugi dasturidan teng foydalanish imkoniyatini bermaydigan og'ir, doimiy yoki keng yoyilgan deb topiladi. Yordam, imtiyoz yoki xizmat evaziga istalmagan holda jinsiy harakatlarni talab etadigan o'zaro kelishilgan jinsiy xarasmentni ham Maktab okrugi siyosati qamraydi. Jinsiy tajovuz, uchrashuvdagi zo'ravonlik, uydagi zo'ravonlik hamda ta'qib qilish ham Maktab okrugi qoidalariga ko'ra jinsiy xarasment turi sanaladi.

213.B. Irqiy/etnik xarasment: Irq, teri rangi yoki millatdan kelib chiquvchi diskriminatsiya bo'lib,

unga insonning amaldagi yoki qabul qilingan irqi, terisi rangi, millati, etnik mansubligi va kelib chiqishiga asoslangan diskriminatsiya kiradi. Bunga shaxs yoki uning ajdodlari kelgan mamlakat, dunyo mintaqasi yoki joyiga asoslangan diskriminatsiya; shaxsning inglizchani yaxshi bilmasligi yoki inglizchani o'rganish holati; yoki shaxsning amaldagi yoki qabul qilingan umumiy kelib chiqishi yoki etnik xususiyatlari, jumladan shunday xususiyatlarni ko'rsatuvchi dinga mansublik (hindu, yahudiy, musulmon va sikh kabi dinlarga mansub shaxslar) kiradi.

213.C. Genderga oid xarasment: Unga jinsiy stereotiplarga asoslangan og'zaki, og'zaki bo'lmagan yoki jismoniy agressiya, qo'rqitish yoki dushmanlik harakatlari kiradi. Shu sababli, o'quvchining erkaklik va ayollikning stereotip qarashlariga mos kelmasligi sababli amalga oshiriladigan xarasment jinsiy diskriminatsiya deb qabul qilinadi. Genderga asoslangan xarasment o'quvchining ta'limga oid yordam, imtiyozlar, xizmatlar yoki davolanishni olishga bo'lgan imkoniyatlarini cheklasa yoki rad etsa, bu Maktab okrugi qoidalari va/yoki qonunning IX-qismi buzilishiga olib kelishi mumkin.

213.D. Nogironlikka oid xarasment: O'quvchining maktab dasturidagi imtiyozlar, xizmatlar yoki imkoniyatlarda ishtirok etishi yoki foydalanishini rad etuvchi yoki aralashuvchi dushmanona muhitni yaratuvchi o'quvchini nogironligiga asoslangan qo'rqitish yoki kamsituvchi harakatlar. Xarasmentga jismoniy tahdid soluvchi, zarar yetkazuvchi yoki kamsituvchi og'zaki harakatlar va laqab qo'yish hamda chizma va yozma firklar kabi noog'zaki harakatlar kiradi.

213.E. Xarasmentning boshqa shakllari: Maktab okrugining ta'qib qilish/xarasmentni taqiqlash qoidalarini buzuvchi, jinsiy xarasment, irqiy/etnik xarasment, genderga oid xarasment yoki nogironlikka oid xarasment ta'riflariga mos kelmaydigan har qanday boshqa harakatlar.

214. Kompyuterlar/kompyuter tarmoqlari/elektron qurilmalardan noo'rin foydalanish (Nozo'ra von): O'quvchi quyidagilar bilan cheklanmagan holda, Maktab okrugining tarmoqdan foydalanish va xavfsizlik siyosatini, har qanday maktabda kompyuterdan yoki mobil hisoblash qurilmasidan foydalanish yo'riqnomalari yoki o'quvchi yoki o'quvchining ota-onasi tomonidan texnologik resurslardan foydalanishga oid imzolangan kelishuvlarni buzuvchi harakatlarni amalga oshirmasligi lozim:

- A. Haqoratlovchi, axloqsiz, jinsiy yo'naltirilgan, tahdid qiluvchi, tahqirlovchi, boshqa shaxsning obro'siga putur yetkazuvchi yoki noqonuniy elektron xabarlar, jumladan, o'quvchilarning nomaqbul xatti-harakati, kiberta'qib va "seksting" videolarini yuborish, joylash, yetkazish yoki ularga egalik qilish, maktab mulkida yoki tashqarisida ta'lim muhitini jiddiy ravishda buzishga olib keladigan yoki maktabdagi boshqa o'quvchining huquqlarini poymol etadigan xatti-harakatlarni qilish.
- B. Okrug texnologiya resurslarini, jumladan, lekin bular bilan cheklanmagan holda, kompyuterlar va tegishli asbob-uskunalar, Okrug ma'lumotlari, boshqalarning ma'lumotlari yoki Okrug tizimiga ulangan boshqa tarmoqlar, jumladan, xatti-harakatlar ta'lim muhitini jiddiy ravishda buzishga olib keladigan bo'lsa, maktabdan tashqaridagi mulkni o'zgartirish, yo'q qilish yoki o'chirishga urinish.
- C. Okrug o'quvchilari, xodimlar, kengash a'zolari yoki ko'ngillilari, jumladan, ta'lim muhitida jiddiy buzilishlarga olib keladigan yoki maktabdagi boshqa o'quvchilarning huquqlarini buzadigan bo'lsa, maktab mulkidan tashqarida qo'rqitish yoki tahqirlash uchun internet yoki boshqa elektron aloqa vositalaridan foydalanish.

- D. Noqonuniy xatti-harakatni amalga oshirish yoki undash yoki maktab xavfsizligiga tahdid qilish, jumladan xatt-harakatlar ta'lim muhitida jiddiy buzilishlarga olib keladigan yoki maktabdagi boshqa o'quvchilarning huquqlarini buzadigan bo'lsa, maktabdan tashqaridagi mulkka tahdid qilish uchun internet yoki boshqa elektron aloqadan foydalanish.
- E. Okrug, o'quvchilar yoki xodimlarning parollari yoki boshqa xavfsizlikka aloqador ma'lumotlariga kirishga yoki ularni chetlab o'tishga urinish yoki kompyuter viruslarini yuklash yoki yaratish, jumladan xatti-harakatlar ta'lim muhitida jiddiy buzilishlarga olib keladigan bo'lsa, maktabdan tashqaridagi mulkda bu ishlarni amalga oshirish.

216. Urushish (Zo'rvon): Surishtiruv o'tkazilganda qaysi o'quvchi agressor yoki janjalni boshlagani noaniq bo'lgan holatda ikki o'quvchi orasida jismoniy zo'rvonlikdan foydalanish.

217. Ta'qib qilish (Zo'rvon harakat): Ta'qib qilish boshqa o'quvchi yoki o'quvchilarga qarshi maktab hududida quyidagi maqsadlarni ko'zlagan holda og'ir, doimiy yoki keng yoyilgan qasddan amalga oshirilgan elektron, yozma, og'zaki yoki jismoniy harakat yoki harakatlar seriyasi:

1. O'quvchining ta'lim olishiga sezilarli darajada ta'sir o'tkazadigan qo'rqituvchi yoki dushmanona muhit yaratish; yoki
2. O'quvchiga jismoniy, ruhiy, yoki aqliy zarar yetkazish; yoki
3. O'quvchini aniq jismoniy yoki ruhiy zarar yetkazish qo'rquviga solish; yoki
4. O'quvchini shaxsiy mol-mulkiga aniq zarar yetkazish yoki yo'qotish qo'rquviga solish

217.B Kiberta'qib qilish (Zo'rvon harakat): Ta'qib qilishga kiberta'qib qilish va/yoki elektron aloqa qurilmalari orqali ta'qib qilish kiradi, bu ijtimoiy tarmoqlar, e-pochta, oniy xabarlar, matnli xabarlar, tvitlar (Twitter orqali), bloglar, surat va videolarni ulashish, chat xonalari, asboblar panellari yoki veb-saytlar orqali amalga oshiriladi. Kiberta'qib qilishga ayrim mezonlar ostida maktabdan tashqaridagi harakatlar ham kirishi mumkin. Ta'qib qilish/xarasmentni taqiqlash siyosatining to'liq varianti, shikoyat kiritish va surishtiruv tartib-qoidalari bilan Maktab okrugining veb-sayti www.pps.k12.pa.us/Page/481 da, har bir bino va sinfda tanishish mumkin.

218. Sinash (Zo'rvon harakat): Sinash biror shaxs qasddan, bilib turib yoki e'tiborsiz shaklda boshqa o'quvchini tashkilotga qabul qilish, kiritish yoki bog'lash maqsadida yoki tashkilotdagi a'zolikni yoki maqomni davom ettirish yoki kengaytirish maqsadida o'quvchini quyidagilarni amalga oshirishga sabab bo'lsa, majburlasa amalga oshgan bo'ladi:

1. Federal yoki shtat jinoiy qonunchiligini buzish.
2. O'quvchini ruhiy yoki jismoniy zarar ko'rish xatariga tushiradigan har qanday taom, suyuqlik, alkogol ichimlik, narkotik yoki boshqa moddalar iste'mol qilish.
3. Ruhiy tabiatga ega shafqatsizlikka chidash, jumladan, shaxsning ruhiy salomatligi yoki qadr-qimmatiga salbiy ta'sir etuvchi harakat, uyqudan ayirish, ijtimoiy aloqadan chetlatish yoki haddan tashqari uyaltiruvchi harakatlarni amalga oshirish.
4. Jinsiy shafqatsizlikka chidash.
5. O'quvchining jarohat olishi ehtimoliga olib keladigan har qanday harakatlarga chidash.

Yuqoridagi harakatlar o'quvchining roziligi olingan bo'lishidan qat'iy nazar sinash deb hisoblanadi.

219.A. Haqorat va beadablik/og'zaki janjallashish (o'quvchilar bilan) (Nozo'ra von harakat) So'kinish, qarg'ash, beodob ishoralar qilish yoki boshqa o'quvchiga nisbatan og'zaki haqoratlovchi tildan foydalanish.

219.B. Haqorat va beadablik/og'zaki janjallashish (xodimlar bilan) (Nozo'ra von harakat):: So'kinish, qarg'ash, beodob ishoralar qilish yoki xodimlarga nisbatan og'zaki haqoratlovchi tildan foydalanish.

220.A. Jismoniy zo'ra vonlik/Janjal (O'quvchilar bilan) (Zo'ra von harakat): O'quvchi tomonidan boshqa o'quvchiga nisbatan zo'ra vonlik qilinishi va buning oqibatida maktab ma'muri tomonidan jiddiy jarohat yetkazilmagan deb topilgan, ammo jismoniy zo'ra vonlikni boshlagan odam aniqlangan va jismoniy kontakt amalga oshirilgan holatlar.

220.B. Jismoniy zo'ra vonlik/Janjal (Xodimlar bilan) (Zo'ra von harakat): O'quvchi tomonidan xodimga nisbatan zo'ra vonlik qilinishi va buning oqibatida maktab ma'muri tomonidan jiddiy jarohat yetkazilmagan deb topilgan, ammo jismoniy zo'ra vonlikni boshlagan odam aniqlangan va jismoniy kontakt amalga oshirilgan holatlar.

221. Terrorchilik tahdidlari (Zo'ra von harakat): Boshqalarni qo'rqitish niyatida jinoyat qilish bilan bevosita yoki bilvosita tahdid qilish; bundan maqsad bino, odamlar gavjum joylar yoki jamoat transportini evakuatsiya qilishga erishish; yoki boshqa shaklda jamoat tartibini jiddiy buzish yoki bunday qo'rqitish yoki noqulaylik tug'dirishning oqibatlarini o'ylamasdan odamlarni qo'rqitish yoki jamoatda tartibsizlik yaratish

222. Nomunosib jinsiy axloq (Nozo'ra von harakat):: O'zining yoki boshqa odamning jinsiy a'zolari, ko'kraklari yoki dumbasini ko'rsatish yoki teginish. Bunga maktab hududidagi jinsiy aloqa, oral jinsiy aloqa yoki jinsiy aloqa simulyatsiyasi kiradi.

***223. Tinchlikni buzish yoki Jang (Zo'ra von harakat):** Bir guruh shaxslar orasida jiddiy tartibsizlik yoki jang keltirib chiqarish va bu bir necha maktab xodimlarining ushbu tartibsizlikni bostirish uchun aralashuviga olib kelishi.

225. Tahdidlar/Qo'rqitish (Nozo'ra von harakat): Zo'ra vonlikni amalga oshirish tahdidi. Ushbu qoidabuzarliklar darajasida tahdidlar qurbon va jamoat xavfsizligiga minimal xatar tug'diradi. Tahdid aniq va bevosita qaratilgan emas; tahdidagi ma'lumot bir xil emas, haqiqatdan uzoq yoki tafsilotlari yo'q; tahdid haqiqatdan uzoq; tahdid mazmuni shaxs uni amalga oshirmasligini ko'rsatadi. Tahdidlar og'zaki, yozma yoki ishoralar bilan qilinishi mumkin.

***226. A. Maktab mulkini o'g'rilash, Bosqinchilik yoki O'marish (Zo'ra von harakat):** O'quvchi maktab mulkini o'g'irlashi, bosqinchilik qilishi yoki o'marish harakatlarini amalga oshirmasligi lozim

***226. B.: O'quvchining shaxsning mulkini o'g'rilash, Bosqinchilik yoki O'marish (Zo'ra von harakat):** O'quvchi boshqa o'quvchining mulkini o'g'irlashi, bosqinchilik qilishi yoki o'marish harakatlarini amalga oshirmasligi lozim.

2-daraja – Yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi aralashuvga misollar

Quyidagi ro'yxat ehtimoliy variantlar menyusi sifatida taqdim etilgan va ketma-ket foydalanishni nazarda tutmaydi. Aralashuvlar barchaga mos keladigan bitta yondashuv bilan emas, balki individual amalga oshirilishi kerak.

- Qayta tiklovchi amaliyotlardan foydalanish (ya'ni emotsional bayonotlar, qayta tiklovchi savollar, doiralar, kichik eksprompt anjumanlar va h.k.)
- Ko'pbosqichli ko'mak tizimiga (MTSS) yo'naltirish jarayoni
- O'quvchi/o'qituvchi anjumani
- Ota-ona yoki vasiy/o'qituvchi anjumani
- O'quvchi/ma'mur anjumani
- Maslahatchilar/yo'naltirish anjumanini o'tkazish orqali aralashuv
- Yozma aks ettirish vazifasi
- O'quvchining alohida rejalashtirish vositalarini ishlab chiqish, ko'rib chiqish yoki o'zgartirish (masalan, Axloqni qo'llabquvvatlash rejasi)
- Jadval yoki darsga o'zgartirish kiritish (ota-ona/vasiyini ogohlantirgan holda)
- Alohida/guruh ichida maslahatlashuv
- Oldini olish (masalan, jahlni boshqarish, agressiyani almashtirish, tashkiliy ko'nikmalar kabi ijtimoiy emotsional ko'nikmalarni o'rgatish guruhlari) va/yoki aralashuv (masalan, xulqiy salomatlik maslahatlashuvi) xizmatlari uchun O'quvchilarga yordam dasturiga (SAP) yo'naltirish
- O'quvchining axloq rejasi
- O'rgatish dasturiga yo'llash

- Maktab okrugi tasdiqlagan hamjamiyat tashkilotiga (CBO) yo'naltirish
- Hamjamiyatga xizmat qilish (ota-ona ruxsati bilan)
- Maktabdagi nizolarni hal etuvchi dasturlarga yo'llash (masalan, tengqurlar vositachiligi, qayta tiklash anjumani)
- Chetlatishga oid intizomiy choralarning (chetlatuvchi intizomiy choralarga axloq tuzatish, maktabda chetlatish, maktabdan tashqarida chetlatish kiradi) boshqa tegishli muqobil variantlari

Foydalanilgan yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi aralashuvdan keyingi yoki qo'shimcha tavsiya etilgan intizomiy choralar misollari (2-daraja)

- Ushlab turish: Dars soatlaridan tashqari maktabdagi maxsus joyga vazifa bajarishga yuborish (masalan, darsdan oldin, darsdan keyin, yoki dars kunlaridan tashqari)

- Maktabda chetlatish: Ma'lum o'qish xonasida dars va vazifalar o'tishdan chetlatish. Har bir maktabning PBIS tizimidan kelib chiqib bu vazifaga "Maktabda chetlatish" dan boshqacha nom ham berish mumkin. Maktabda chetlatish faqatgina superintendant va superintendant yordamchisi tomonidan O'quvchilarga yordam ko'rsatish xizmatlari uchun chiqarilgan ma'muriy yo'riqnomaga asosan belgilanishi mumkin.
- Maktabda chetlatishning boshqa tegishli muqobil variantlari
- Dala safarlari, qurultoylar yoki maxsus imtiyozlarni to'xtatish
- O'qishdan tashqari amaliyotlardan chetlatish
- Transportda yurish imtiyozlarini to'xtatish
- Maxsus tadbirlar yoki aksiya mashqlaridan chetlatish
- Zo'ravon harakatlar uchun agar o'quvchi uchinchi yoki undan yuqori sinfda bo'lsa qisqa muddatga maktabdan tashqarida chetlatish (1-3 kun).

Maktabdan tashqarida chetlatish olgan o'quvchi bir xil qoidabuzarlik uchun ikki marta intizomiy jazoga tortilmasligi kerak. Agar o'quvchi maktabdan tashqari chetlatish jazosini o'tash vaqtida dala safarlari, qurultoylar yoki boshqa tadbirlar o'tkazilsa, ular bunday tadbirda qatnasha olmaydi; ammo, agar tadbir o'quvchi maktabdan tashqarida chetlatish jazosini o'tayotgan vaqtdan tashqarida sodir bo'lsa, xavfsizlik bilan bog'liq muammolar bo'lmagan holatlarda ular bunday tadbirdan chetlatilmaydi.

3-darajali harakatlar tabiatiga ko'ra jiddiy sanaladi va yuz berganda ular har qanday insonning salomatligi, xavfsizligi yoki mulkiga tahdid solishi mumkin. 3-darajali harakat sodir bo'lganda bu haqda maktab ma'muriga xabar beriladi. O'quvchilar 3-darajali harakatlarning istalgani uchun chetlatilishlari mumkin. Maktab ma'murlari hujum qilish, og'irlashtiruvchi hujum qilish yoki qurolga oid ayblovlarini e'lon qilishdan oldin o'zlari tayinlagan superintendant yordamchisi bilan maslahatlashishlari lozim. **Kursiv bilan yozilgan harakatlar uchun Maktab kodeksining 1303-A(b) bo'limi va 22 Pa. kodeksining 10.22-bo'limiga asosan yo'llash va maslahatlashish.**

304. Maktab xodimiga hujum qilish: O'quvchi maktab xodimi yoki pudratchiga qarshi quyidagi harakatlarning birortasini amalga oshirsa: (1) jismoniy provokatsiyasiz maktab xodimiga qasddan, bilib turib yoki beparvolik bilan tan jarohati yetkazishi yoki yetkazishga urinishi; (2) beparvolik oqibatida boshqa odamga o'tochar qurol bilan tan jarohati yetkazishi; yoki (3) jismoniy zo'ravonlik bilan boshqa odamni muqarrar jiddiy tan jarohati yetkazish bilan qo'rqitish.

305.A. O'quvchiga yoki maktab xodimi bo'lmagan shaxsga oddiy hujum qilish: O'quvchi qasddan va provokatsiya bo'lmaganda boshqa o'quvchi yoki maktab xodimi bo'lmagan shaxsni turtishi, urishi, tepishi. Hujum qilish ta'rifiga mos kelmaydigan boshqa jismoniy harakatlar urushish, jismoniy agressiya/jang, ta'qib qilish, xarasment va/yoki tinchlikni buzish yoki jangga qarshi taqiqlarga mos kelishi mumkin.

***305. B. O'quvchiga yoki maktab xodimi bo'lmagan shaxsga og'irlashtiruvchi hujum qilish:** O'quvchi (1) boshqa odamga jiddiy tan jarohati yetkazishga urinishi yoki bunday tan jarohatini odam hayotiga o'ta befarqlikni namoyon etgan holda qasddan, bilib turib yoki beparvolik oqibatida yetkazishi; yoki (2) qasddan va bilib turib boshqa odamga o'tochar qurol bilan tan jarohati yetkazishi.

*** 306. Qurollar va xavfli asboblari:** O'quvchi har qanday maktab hududida, maktab homiyligidagi yoki maktab tasdiqlagan tadbirida yoki yurganda yoki har qanday ko'rinishda maktabdan yoki maktabga yoki maktab homiyligidagi yoki maktab tasdiqlagan tadbirga transportda ketganda Pensilvaniya maktab kodeksi tomonidan qurol sifatida belgilangan har qanday narsani (keyingi o'rinlarda "qurol") olib yurishi, foydalanishi yoki tashishi mumkin emas.

a. **Nizomda belgilangan qurollar.** Maktab kodeksiga ko'ra "Qurol" atamasiga quyidagilar bilan cheklanmagan holda har qanday pichoq, kesuvchi asbob, kesish vositasi, portlovchi modda, nunchaki, o'tochar qurol, drobovik, miltiq, va/yoki jiddiy tan jarohati yetkazishi mumkin bo'lgan har qanday boshqa asbob, qurol yoki vosita kiradi. Vosita qurol ekanini aniqlashda maktablar buyumdan qanday obyektiv va funksional maqsadda foydalanish mumkinligini ko'rib chiqishi lozim. O'quvchi buyumdan qanday foydalanishi qurol bo'lmagan buyumni qurolga aylantirmaydi.

b. **O'zini himoyalash vositalari.** O'zini himoyalash vositalari – bu o'zini himoya qilish maqsadida ishlab chiqarilgan yoki keng miqyosda foydalaniladigan vosita, asbob yoki uskuna. Bunday vositalarga qalampirli sprej, o'zini himoyalash uchun kalit zanjirlar, o'zini himoyalash halqalari, taktik ruchkalar yoki chiroqlar va kubatonlar misol bo'ladi, lekin bular bilan cheklanmaydi. Agar o'quvchi boshqa shaxsga qarshi o'zini himoyalash vositasidan foydalangan yoki foydalanish bilan tahdid qilgan bo'lsa, PPS o'quvchini qurollarda foydalanish qoidalarini buzganlikda ayblaydi.

c. **O'xshash vositalar.** Pichoq, kesuvchi asbob, kesish vositasi, nunchaki, o'qotar qurol, drobovik yoki miltiqqa taqlid qiluvchi har qanday element. O'quvchilar ko'pincha o'yinchoqlar yoki kiyim aksessuarlari sifatida sotiladigan o'xshash narsalarga ega bo'lishi mumkin bo'lsa-da, bunday narsalar maktab muhitida yoki maktab homiyligidagi tadbirlarda taqiqlanadi. O'quvchilar olib keladigan o'xshash narsalar musodara qilinadi va agar bu narsa ushbu O'quvchining axloq kodeksida taqiqlangan boshqa xatti-harakatlarni

amalga oshirish uchun ishlatilmagan bo'lsa, hech qanday intizomiy javobgarlikka tortilmaydi.

307 Alkogol yoki narkotik moddalarni olib yurish, foydalanish yoki ta'sirida bo'lish: O'quvchi hech qanday mast qiluvchi moddani olib yurmasligi, foydalanmasligi yoki ta'siri ostida bo'lmasligi lozim. Har qanday miqdordagi narkotik modda Kengash siyosati va ushbu O'quvchining axloq kodeksining buzilishi sanaladi. Narkotik moddalarga taalluqli buyumlarni olib yurish ham ushbu qoidaning buzilishi sanaladi. O'quvchi tomonidan narkotik moddadan ro'yxatga olingan tibbiyot xodimining tibbiy ruxsati bilan foydalanish ushbu qoidani buzish sanalmaydi, ammo Dorilardan foydalanish qoidalari talabini buzish deb sanalishi mumkin. Dorilardan foydalanish qoidalari talablarini bajarmaslik intizomiy chora qo'llanilishiga olib kelishi mumkin.

***308. O't qo'yish:** Atayin o't qo'yish yoki portlatish, yoki boshqa insonga o't qo'yish yoki portlatishga yordam berish, so'rash yoki aytish va buning oqibatida o'sha joydagi mulkning zarar ko'rishi yoki shaxsning (jumladan, o't o'chiruvchilar) jarohat olish xavfiga yo'liqishi.

318 Og'irlashtiruvchi sinash: Shaxs 218-qoidada ta'riflangan sinashni amalga oshirganda va buning oqibatida o'quvchi jiddiy tan jarohati olganda yoki o'lganda yuz beradi va bunda:

1. O'quvchi qurbon o'quvchining salomatligi va xavfsizligiga beparvolik bilan harakat qiladi; yoki
2. O'quvchi qurbon o'quvchini alkogol ichimlik yoki narkotik modda iste'mol qilishga majbur qiladi.

3-daraja – Yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi aralashuvga misollar

Quyidagi ro'yxat ehtimoliy variantlar menyusi sifatida taqdim etilgan va ketma-ket foydalanishni nazarda tutmaydi. Aralashuvlar barchaga mos keladigan bitta yondashuv bilan emas, balki individual amalga oshirilishi kerak.

- Qayta tiklovchi amaliyotlardan foydalanish (ya'ni emotsional bayonotlar, qayta tiklovchi savollar, doiralar, kichik eksrompt anjumanlar, rasmiy qayta tiklovchi anjumanlar va h.k.)
- Ko'pbosqichli ko'mak tizimiga (MTSS) yo'naltirish jarayoni
- Sinf va maktab miqyosida o'quvchilarni qayta o'qitish uchun PBIS tizimidan foydalanish
- O'quvchi/o'qituvchi anjumani
- Ota-ona yoki vasiy/o'qituvchi anjumani
- O'quvchi/ma'mur anjumani
- Maslahatchilar/yo'naltirish anjumanini o'tkazish orqali aralashuv
- Yozma aks ettirish vazifasi
- O'quvchining alohida rejalashtirish vositalarini ishlab chiqish, ko'rib chiqish yoki o'zgartirish (masalan, Axloqni qo'llabquvvatlash rejasi)
- Jadval yoki darsga o'zgartirish kiritish (ota-ona/vasiyni ogohlantirgan holda)
- Alohida/guruh ichida maslahatlashuv
- Oldini olish (masalan, jahlni boshqarish, agressiyani almashtirish, tashkiliy ko'nikmalar kabi ijtimoiy emotsional ko'nikmalarni o'rgatish guruhlari) va/yoki aralashuv (masalan, xulqiy salomatlik maslahatlashuvi) xizmatlari uchun
- O'quvchilarga yordam dasturiga (SAP) yo'naltirish

- O'quvchining axloq rejasi
- O'rgatish dasturiga yo'llash
- Maktab okrugi tasdiqlagan hamjamiyat tashkilotiga (CBO) yo'naltirish
- Hamjamiyatga xizmat qilish (ota-ona ruxsati bilan)
- Ijobiy xulqiy boshqarishga ko'mak shartnomasi
- Maktabdagi nizolarni hal etuvchi dasturlarga yo'llash (masalan, tengqurlar vositachiligi, qayta tiklash anjumani) •
Alkogol/narkotiklar iste'molini baholashga yo'llash
- Chetlatishga oid intizomiy choralarning (chetlatuvchi intizomiy choralarga axloq tuzatish, maktabda chetlatish, maktabdan tashqarida chetlatish kiradi) boshqa tegishli muqobil variantlari

Foydalanilgan yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi aralashuvdan keyingi yoki qo'shimcha tavsiya etilgan intizomiy choralar misollari (3-daraja)

- Dala safarlari, qurultoylar yoki maxsus imtiyozlarni to'xtatish
- O'qishdan tashqari amaliyotlardan chetlatish
- Transportda yurish imtiyozlarini to'xtatish
- Maxsus tadbirlar yoki aksiya mashqlaridan chetlatish
- Maktab kodeksining 1303-A(b) bo'limi va 22 Pa. kodeksining 10.22-bo'limiga muvofiq maktab politsiyasiga yo'llash va maslahatlashish.
- Maktabdan tashqarida chetlatish

Maktabdan tashqarida chetlatish olgan o'quvchi bir xil qoidabuzarlik uchun ikki marta intizomiy jazoga tortilmasligi kerak. Agar o'quvchi maktabdan tashqari chetlatish jazosini o'tash vaqtida dala safarlari, qurultoylar yoki boshqa tadbirlar o'tkazilsa, ular bunday tadbirda qatnasha olmaydi; ammo, agar tadbir o'quvchi maktabdan tashqarida chetlatish jazosini o'tayotgan vaqtdan tashqarida sodir bo'lsa, xavfsizlik bilan bog'liq muammolar bo'lmagan holatlarda ular bunday tadbirdan chetlatilmaydi.